

Offset a przemysł zbrojeniowy w Polsce

OPUBLIKOWANO: Piątek, 24 Sierpnia 2012, 16:49

Zakup 48 F-16 Jastrząb doprowadził do uruchomienia offsetu przez koncern Lockheed Martin - fot. Łukasz Pacholski

11 lat offsetu w Polsce to 17 zawartych umów między Skarbem Państwa a największymi światowymi graczami sektora obronnego na kwotę ponad 30 mld zł i utrzymanie lub utworzenie około 10 tys. miejsc pracy.

To również nieocenione korzyści dla naszej gospodarki i nauki – pozyskane nieodpłatnie - w postaci między innymi transferu technologii, finansowania badań naukowych oraz zakupu towarów i usług w rodzimych firmach. Nadzór nad offsetem sprawuje Minister Gospodarki.

Realizacja umów offsetowych wpłynęła bardzo pozytywnie przede wszystkim na funkcjonowanie polskiego przemysłu obronnego. Przez ponad dekadę realizowanych zostało wiele zobowiązań, których przedmiotem był m.in. szeroko rozumiany transfer technologii. W większości przypadków poparty zamówieniami dotyczącymi nowoczesnych produktów. Bez narzędzia, jakim jest offset większość polskich podmiotów nie miałaby środków na zakup takich technologii w ramach zwykłych umów handlowych. A innowacyjne rozwiązania i nawiązanie współpracy z największymi producentami uzbrojenia na świecie, podniosło konkurencyjność polskich przedsiębiorców na międzynarodowym rynku przemysłu obronnego.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami regulującymi kwestie offsetu w Polsce nie mniej niż 50% zobowiązań realizowanych w ramach każdej umowy offsetowej musi być lokowane w przemyśle zbrojeniowym. Niezależnie od powyższego przy każdych negocjacjach umów offsetowych działania Ministra Gospodarki zmierzały i zmierzają do tego, aby jak najwięcej zobowiązań offsetowych wspierało wzrost obronności i bezpieczeństwa RP. W ostatnim okresie w nowo zawartych umowach offsetowych zobowiązania skierowane do przemysłu zbrojeniowego stanowiły 100%.

Efektorem takich działań było włączanie – w ramach prowadzonych negocjacji z zagranicznymi dostawcami - do umów offsetowych takich zobowiązań offsetowych, które skutkowały i będą skutkować pozyskaniem przez polskie podmioty zbrojeniowe nowych technologii umożliwiających zarówno oferowanie nowych wyrobów, jak również świadczenia usług serwisowania pozyskanego przez MON uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Łączna wartość zobowiązań offsetowych ujętych w obecnie zawartych umowach offsetowych, których przedmiotem jest transfer technologii – w wartości offsetowej – wynosi 3,3 mld USD, 511,4 mln euro i 451 mln zł.

Pozytywnych przykładów powyższych działań można podać wiele, jednak do jednych z najważniejszych można zaliczyć zobowiązania offsetowe realizowane w ramach umowy z Lockheed Martin Corporation, których celem jest stworzenie w Wojskowych Zakładach Lotniczych nr 2 w Bydgoszczy bazy obsługowo-naprawczej wielozadaniowych samolotów F-16. W ramach realizacji powyższych zobowiązań Zakłady te pozyskają możliwość świadczenia dla Polskich Sił Zbrojnych usług usuwania powłok lakierniczych, malowania i nakładania powłok dla polskich samolotów wielozadaniowych F-16 oraz napraw i remontów określonych komponentów elektrycznych, hydraulicznych, podwozia oraz wybranych komponentów awioniki samolotów wielozadaniowych F-16.

Kolejnym przykładem zobowiązania realizowanego w ramach umowy z LMC i korzystnego dla polskiego przemysłu zbrojeniowego może być zobowiązanie skierowane do Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych w Warszawie (ITWL). W oparciu o wiedzę i umiejętności nabyte w ramach realizacji tego projektu ITWL pozyskał możliwość wdrożenia w lotnictwie Sił Zbrojnych RP Systemu Informatycznego Wsparcia Eksploatacji Samolotów F-16 (SIWESF-16). Ponadto nie można pominąć pozyskania przez Bumar Amunicja S.A. (dawniej: Zakłady Metalowe „MESKO” S.A. w Skarżysku-Kamiennej) nowoczesnych technologii produkcji różnego rodzaju uzbrojenia w ramach umów offsetowych z Lockheed Martin Corporation, Nammo Raufoss AS, Saab Bofors Dynamics AB, Rafael Armament Development Authority Ltd. oraz Oto Melara S.p.A. Owoce tej współpracy jest pozyskanie technologii produkcji różnych typów amunicji, przeciwpancernych pocisków kierowanych Spike, jak również uruchomienie instalacji do bezpiecznej utylizacji przeterminowanych środków bojowych. Realizacja powyższych zobowiązań offsetowych w znaczącym stopniu wpłynęła na poprawę sytuacji ekonomiczno-finansowej Bumar Amunicja S.A.

Dzięki umowie offsetowej zawartej z EADS-CASA na terenie EADS PZL „Warszawa-Okęcie” S.A. utworzono Centrum Serwisowe samolotów C-295. Ponadto EADS PZL „Warszawa – Okęcie” S.A. w ramach realizacji umowy offsetowej pozyskały możliwość wykonywania przedniej części kadłuba samolotów C-295 oraz CN-235PROA.

Z kolei dzięki współpracy Patrii i Otto Melara z Wojskowymi Zakładami Mechanicznymi w Siemianowicach – w ramach realizacji zobowiązań ujętych w umowach z tymi zagranicznymi dostawcami - uruchomiono produkcję Kołowych Transporterów Opancerzonych typu AMV 8x8 oraz montaż, integrację i produkcję elementów oraz podzespołów wieży HITFIST. Innym ważnym projektem w ramach umowy offsetowej z Harris Corporation było pozyskanie przez Wojskowe Zakłady Łączności Nr 2 w Czernicy S.A. - w efekcie transferu technologii - możliwości między innymi zdolność do świadczenia usług w zakresie serwisowania, instalacji i integracji taktycznych systemów łączności radiowej produkcji Harris eksploatowanych w Sił Zbrojnych RP oraz szkoleń w powyższym zakresie.

Ponadto dzięki umowie offsetowej z Thales Nederland B.V., Radmor S.A. wdrożył do produkcji w nowej generacji radiostację F@stnet, która zastąpiła wcześniej produkowane przez Radmor S.A. radiostacje starszej generacji.

Jednym z istotnych elementów offsetu jest tworzenie nowych miejsc pracy. **Realizacja umów offsetowych w ciągu 10 lat pozwoliła na utrzymanie lub zwiększenie około 10 tys. osób.** Nowe miejsca pracy powstały m.in. w ZM Mesko S.A., WSK „PZL-Kalisz” S.A., WZM S.A. w Siemianowicach, ZCh Nitro-Chem S.A., EADS-PZL „Warszawa - Okęcie” S.A., WSK „PZL-Rzeszów” S.A., Flextronics International Poland Sp. z o.o., Ericpol Telecom Sp. z o.o. oraz Instytucie Lotnictwa. Warto wspomnieć także o projekcie General Motors Europe – w ramach umowy offsetowej zawartej z LMC. Inwestycje, które zlokalizowano w gliwickiej fabryce nie tylko pozwoliły utworzyć 200 nowych miejsc pracy, ale jednocześnie ochroniły ok. 5-8 tys. już istniejących.

W państwach członkowskich Unii Europejskiej polityka offsetowa nadal jest rozwijana jako wsparcie dla wzrostu potencjału przemysłowego, który byłby odpowiedni, konkurencyjny, i oparty na możliwościach technologicznych i finansowych. Aktualnie ma on zapewniać pożądaną kształt europejskiej bazy technologicznej i przemysłowej (EDTIB – *European Defence Technological and Industrial Base*). Baza ta stanowi podstawę wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony. W tym celu europejscy ministrowie obrony przyjęli w maju 2007 r. przełomową strategię na rzecz EDTIB. Strategia ta stanowi odzwierciedlenie wyraźnego i jednoznacznego celu dla państw, polegającego na utrzymaniu w Europie bazy opartej o możliwości technologiczne. Ponadto działania UE zmierzają w kierunku stworzenia idealnego europejskiego rynku zaopatrywania obronnego (European Defence Equipment Market), który ma być integralną częścią jednolitego rynku europejskiego. Osiągnięcie tego celu jest wstępnym i zasadniczym warunkiem wzmocnienia wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony. Temu zamierzeniu służy również Europejska Strategia Współpracy w zakresie Uzbrojenia (European Armaments Co-operation Strategy) oraz Europejska Strategia Badań i Technologii Obronnych (European Defence Research & Technology Strategy). Na forum EDA podczas ustaleń Rady Sterującej w formule NADs (National Armaments Directors) w marcu 2010 r. zaobserwowano, że wykorzystanie offsetu pozostaje stałą praktyką przy zamówieniach w obszarze obronności i bezpieczeństwa. Nie ma również wskazówek by offset miał być uchylony na poziomie globalnym. Na podstawie wniosków EDA z przeglądu funkcjonowania Kodeksu wynika, iż funkcjonuje on zgodnie z prawem UE. Offset na rynku europejskim nie jest traktowany jako kompensacja, ale jako narzędzie umożliwiające rozwój przemysłowych zdolności obronnych, transfer technologii i zachowanie bezpieczeństwa dostaw i suwerenności operacyjnej. Offset jest stosowany również poza terytorium UE chociażby w państwach takich jak Kanada, Korea Południowa i wielu innych. Dla przykładu Indie realizują system zakupów uzbrojenia lub sprzętu wojskowego, którym towarzyszą praktyki offsetowe ukierunkowane na pozyskanie nowoczesnych technologii systemów obronnych w ramach długoterminowej współpracy z zagranicznymi dostawcami. Bardzo restrykcyjne metody, porównywalne do offsetu, stosują: Korea Południowa, Japonia oraz Stany Zjednoczone Ameryki. Uważają one, że offset zakłóca mechanizmy rynkowe, dlatego nie należy zawierać umów offsetowych jednakże mimo to stosują politykę braku ingerencji. Japonia dąży do włączania krajowych firm do współpracy z zagranicznymi dostawcami uzbrojenia lub sprzętu wojskowego przede wszystkim ze Stanów Zjednoczonych. Japonii zależy bowiem na pozyskiwaniu licencji, praw do produkcji, jak również promocji własnych rozwiązań wojskowych bezpośrednio u zagranicznego dostawcy. Pomimo, iż Stany Zjednoczone są najdłużej działającym i największym dostawcą na świecie zamówień realizowanych poprzez umowy offsetowe, państwo to nie deklaruje określonej polityki w tym zakresie. Wychodzą bowiem z założenia, iż we współczesnej wymianie handlowej w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa nie da się uniknąć umów offsetowych. W Stanach Zjednoczonych praktyki offsetowe zbliżone są do offsetu i stanowią stałą część praktyki handlu uzbrojeniem lub sprzętem wojskowym.

Hubert Królikowski

Dyrektor Departamentu Programów Offsetowych, Ministerstwo Gospodarki